

שאלות ותשובות

שכיחא

המצוות בהלכה

שאלות המצוות
בהלכה

שכיחא

לתגובות: עקיבא משה סילבר | questions@shchiche.com | 052-7155401

חלב אדם שיצא עמו דם והוא ניכר האם נאסר

אם ניכר שהחלב הוא חלב אדם לכאורה יש להתיר.

מקורות: פסק הרמ"א יו"ד סי' סו ס"י שדם אדם ודם דגים מותר על ידי תערובת, וכתבו שם הנו"כ הטעם בזה דכיון שהאיסור הוא רק משום מראית העין א"כ בתערובת שאין מראית העין מותרין, עי"ש בביאור הגר"א וכעין זה כבר בב"י ובש"ך שם, ומלשונם ובייחוד מלשון הגר"א הנ"ל משמע דזה מוסכם שדין דם אדם שווה לדם דגים לענין שכשיש הוכחה שאינו דם המה חיה ועוף מותר, עי"ש בלשוננו, אם כן

באופן זה אם ניכר שהוא חלב אשה באיזה אופן כגון עכ"פ בתחילת ההנקה שיש נראות מיוחדת שהוא חלב אדם או בכלי השאיבה שניכר שהוא מיועד לשאיבה של חלב אדם וממילא ניכר גם הדם שבו שהוא דם אדם לכאורה יש להתיר.

וכן בהגהות תוספת מרובה על גליון השו"ע שם הביא בשם האורח מישור בס"ק ה' שאם אצבעו מטפטף דם שרי למצוץ שהרי ניכר שמאצבעו בא הדם וכשיש הוכחה מותר אף בדם אדם עכ"ד, ומבואר בדבריו להדיא כהיסוד הנ"ל.

ואע"פ שכתב שם היד אברהם שהיתר הרמ"א ע"י תערובת הוא רק באופן שאין ניכר הדם, מ"מ לא נחית לאופן שבתערובת יש הוכחה שהוא דם אדם, אבל בס"ק הקודם נחית לזה והביא שם פלוגתא דרבוותא עי"ש, ורוב המוחלט של הדעות שהביא שם נקטו כדעת הב"י והש"ך והגר"א הנ"ל בטעם ההיתר, וגם אלו שנקטו שם בדעת רש"י דלא כן מ"מ מוסכם שהתוס' חולקין על זה, (דהמנחת יעקב גופיה שהביא שם שהוא מהנוקטים כן בדעת רש"י מ"מ המנחת יעקב עצמו תלה כן בפלוגתא דרש"י ותוס'), וגם אם נימא שהיד אברהם עצמו חשש לזה, מ"מ למעשה אין צריך לחשוש למיעוטא בדרבנן כנגד רובא דרובא דהפוסקים וכנגד הסכמת גדולי האחרונים הב"י והגר"א והש"ך דרב גוברייהו.

ויעוי' ברמ"א יו"ד פז ג דחלב שקדים בבשר בהמה עי"ש שנהגו להניח אצל החלב שקדים שלא יראה כבשר בחלב, ואע"ג דזה אתיא שפיר כדעת הב"י והש"ך והגר"א כאן מ"מ אין מזה ראייה לעניננו, דשם מעולם לא גזרו עלה להדיא משא"כ הכא בדם אדם.

אבל מה שיש להביא ראייה מהרמ"א לענייננו הוא שהנחת השקדים עם חלב השקדים חשוב היכר, וכה"ג גם בדגים, ולכן גם כאן אם החלב ניכר שהוא חלב אדם ועמו נמצא דם האדם חשיב ג,כ היכר.

ומ"מ יש לדון באיסור בשר אדם דנחלקו בזה הרמב"ם והרמב"ן אם הוא דאורייתא או דרבנן, וא"כ למה שלא נאסור דם מדרבנן כדין קרנים וטלפים ודם של איסורין, וכמו שאסרו האחרונים קילופי עור אדם.

ומ"מ זו קושי' כללית גם על דברים שנתבארו להדיא בפוסקים להתיר בדם אדם כגון באופנים שנתבארו, ויל"ע.

ולגוף פלוגתת הרמב"ם והרמב"ן הנ"ל, הואיל ואתאן לזה יש לציין דהרמ"א פסק כהרמב"ם בזה ויש בזה תמיהה רבתי דכל הראשונים חולקים על הרמב"ם בזה, והם הראב"ד והתוס' והרא"ש והרמב"ן והרשב"א שכולם סוברים שאין איסור אכילת בשר אדם דאורייתא, והרמ"א אין דרכו לפסוק כהרמב"ם כשכל הראשונים חולקים עליו, ויעוי' בפמ"ג על דברי הרמ"א שם שכ' שאפי' לצרף דעות שאר הראשונים לספק ספקא ג"כ אי אפשר אחר שהכריע הרמ"א כהרמב"ם והיא תמיהה גדולה ולא זכיתי להבינה.

וכמו כן יש לעיין בזה עוד מש"כ הפמ"ג לענין לצרף ספק ספקא באיזה אופן מיירי הפמ"ג, דאם מיירי בנשר מן האדם חי הרי הו"ל אבר מן החי ואם מיירי שנשר מן האדם מת הרי יש בזה איסור הנאה מדאורייתא כמ"ש שם הש"ך וכלול בזה איסור אכילה, א"כ מהו ההיכי תמצי לצרף כאן לענין ספק להחשיב שיש כאן דעה שהוא רק איסור דרבנן.

ואולי זה יהיה תירוץ גופא למה לא הביא הרמ"א חילוקי השיטות בזה מאחר דאין בזה נפק"מ וכנ"ל.

ואם תירוץ זה יהיה נכון ברמ"א, א"כ יש לתרץ בזה גם תמיהת הט"ז שם שהקשה למה הטור וב"י השמיטו הדעות בזה, והשתא יש לומר דמאחר שבלאו הכי הוא

איסור ולעולם יהיה איסור דאורייתא כנ"ל, לכך לא טרחו להביא הדעות בזה אם יש
בזה איסור דאורייתא נוסף של בשר אדם.

וצל"ע בכ"ז.

